

Asia: VN/20373/2025

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi yhteistoiminta-asiamiehestä annetun lain kumoamiseksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi

Yleiset kommentit esityksestä

Tässä voitte antaa esitysluonnokseen liittyvät yleiset huomiot

Erikoiskaupan liitto ymmärtää tarpeen tehostaa julkishallinnon toimintaa ja hakea säästöjä valtionhallinnossa. Pidämme kuitenkin tärkeänä, että mahdolliset hallinnolliset uudelleenjärjestelyt eivät heikennä yritysten oikeusvarmuutta, neuvonnan saatavuutta tai työelämän ennakoivaa ohjausta.

Luonnoksessa ehdotetaan yhteistoiminta-asiamiehen toimiston lakkauttamista, yhteistoimintalainsäädännön valvonnan siirtämistä työsuojeluviranomaiselle sekä henkilöstörahojen valvonnan ja rekisterin siirtämistä Patentti- ja rekisterihallitukselle. Luonnoksen mukaan tavoitteena on tehostaa valvontatehtävien organisointia ja saavuttaa säästöjä, mutta samalla esityksessä tunnistetaan, että yhteistoiminta-asiamiehen nykyisiin tehtäviin kuuluu vahva ennakoivan neuvonnan, ohjeistuksen ja yhteistoiminnan edistämisen rooli. Luonnoksessa todetaan myös, että näistä erityistehtävistä voidaan joutua ainakin osin luopumaan.

Erikoiskaupan näkökulmasta juuri ennakoiva neuvonta on uudistuksen kriittisin kohta. Kaupan alan yritys kenttä koostuu suurelta osin pk-yrityksistä ja ketjuverkostoista, joissa työsuhde- ja yhteistoimintakysymykset tulevat usein esiin muutostilanteissa, rakennemuutoksissa, kannattavuuspaineissa ja liiketoiminnan uudelleenjärjestelyissä. Luonnoksessa todetaan, että yhteistoiminta-asiamiehen toimistoon tulee vuosittain yli 2 000 yhteydenottoa, joista noin 1 000 koskee yhteistoimintaa, ja että tehtävien painopiste on ollut nimenomaan ennakkolisessa toiminnassa, kuten neuvonnassa, ohjeistuksessa ja koulutuksessa.

Erikoiskaupan liitto katsoo, että uudistuksen hyväksyttävyyys riippuu siitä, pystytäänkö tämä matalan kynnyksen, käytännönläheinen ja erikoistunut neuvonta säilyttämään myös uudessa rakenteessa.

Pelkkä muodollinen valvontavastuun siirtäminen ei riitä, jos samalla heikkenee yritysten mahdollisuus saada nopeasti selkeää ohjausta ennen ongelmien kärjistymistä. Tämä on tärkeää sekä yritysten että henkilöstön kannalta.

Luonnoksessa arvioidaan, että yhteistoiminta-asiamiehen toimiston nykyiset toimintamenot ovat noin 440 000 euroa vuodessa ja että uudistuksen vuotuinen kokonaissäästö olisi arviolta noin 65 000–135 000 euroa. Samalla esityksessä todetaan, että tehtävien hoitaminen uusissa viranomaisissa edellyttää lisäresursseja ja osaamisen kehittämistä sekä että erityistehtävistä voidaan joutua luopumaan. Erikoiskaupan liiton mielestä näin rajallisten säästöjen vuoksi on erityisen tärkeää varmistaa, ettei uudistus heikennä palvelutasoa suhteettomasti.

Pidämme myönteisenä sitä, että luonnoksessa tunnistetaan tarve turvata työsuojeluviranomaiselle riittävät resurssit ja osaaminen. Luonnoksen mukaan työsuojeluviranomaisen ensisijainen puuttumiskeino olisi jatkossa toimintaohje, kun taas nykyisellä yhteistoiminta-asiamiehellä on ollut mahdollisuus antaa joissakin tilanteissa suoraan kirjallinen kehoitus. Tämä muuttaa valvonnan käytännön toimintatapaa. Lisäksi luonnoksessa todetaan, että työsuojeluviranomaisella ei ole aiempaa kokemusta yhteistoimintalainsäädännön valvonnasta työsuojelun yhteistoimintaa lukuun ottamatta, joten uudistus edellyttää osaamisen vahvistamista.

Erikoiskaupan liitto korostaa, että kaupan alalla tarvitaan viranomaiselta selkeää, yhtenäistä ja nopeasti saavutettavaa tulkintaohjausta. Yrityksille on tärkeää, että yhteistoimintaa koskevat menettelyt, aikataulut ja velvoitteet ovat ymmärrettäviä ja että neuvontaa saa ilman raskasta prosessia. Tästä syystä esitämme, että mahdollisen uudistuksen yhteydessä:

ensinnäkin työsuojeluviranomaiselle turvataan erikseen riittävät henkilöstöresurssit ja nimetty yhteistoimintaosaaminen;

toiseksi nykyiset ohjeet, malliasiakirjat ja muu käytännönläheinen aineisto siirretään katkeamatta uuden viranomaisen käyttöön ja pidetään helposti yritysten saatavilla;

kolmanneksi yrityksille perustetaan selkeä, matalan kynnyksen palvelukanava yhteistoimintaa koskevaa neuvontaa varten;

neljänneksi uudistuksen vaikutuksia seurataan ja arvioidaan nopeasti sen voimaantulon jälkeen erityisesti neuvonnan saatavuuden, käsittelyaikojen ja yritysten oikeusvarmuuden näkökulmasta.

Henkilöstörahastojen osalta luonnoksessa ehdotetaan valvonnan siirtämistä Patentti- ja rekisterihallitukselle sekä uuden valvontamaksun käyttöönottoa. Luonnoksen mukaan henkilöstörahastojen määrä on kasvanut voimakkaasti, ja vuonna 2024 Suomessa oli 427 henkilöstörahastoa, joissa oli noin 190 000 jäsentä. Ehdotettu valvontamaksu olisi 0,1 prosenttia jäsenosuuspääomasta, kuitenkin niin, ettei maksua perittäisi alle 100 euron osalta eikä 500 euroa ylittävältä osalta.

Erikoiskaupan liitto pitää tärkeänä, ettei henkilöstörahastoihin kohdistuva kokonaismaksurasitus muodostu esteeksi rahastojen perustamiselle tai käytölle. Kaupan alalla henkilöstörahastot voivat olla toimiva väline sitouttamiseen ja kannustamiseen myös kasvuhakuisissa yrityksissä. Siksi valvontamaksun vaikutuksia on seurattava erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten näkökulmasta. On myös olennaista, että PRH:lle siirtyvä osaaminen ja palvelukyky, jotta neuvonta ei heikkene siirtymässä. Luonnoksessa todetaan itsekkin, että juuri pienemmissä yrityksissä neuvonnan tarve on suuri ja että asianmukaisella resursoinnilla voidaan tukea henkilöstörahastojen yleistymistä.

Erikoiskaupan liiton kokonaisarvio on, että esityksen tavoitteet hallinnon tehostamisesta ovat ymmärrettäviä, mutta uudistuksen toteutuksessa painopisteen on oltava yritysten ja henkilöstön käytännön palvelussa, ei pelkästään hallinnollisessa rakenteessa. Jos yhteistoiminta-asiamiehen toimisto lakkautetaan, on varmistettava, että yhteistoimintalainsäädännön ennakoiva ohjaus, erikoistunut neuvonta ja käytännönläheinen tuki eivät heikkene. Muussa tapauksessa vaarana on, että vähäisillä hallinnollisilla säästöillä aiheutetaan yrityksille lisää epävarmuutta, hallinnollista taakkaa ja tulkintaongelmia.

Erikoiskaupan liitto esittää, että esitystä täsmennetään siten, että:

1. siirtyville tehtäville osoitetaan erikseen riittävät resurssit,
2. ennakoivan neuvonnan jatkuvuus turvataan,
3. yrityksille säilytetään helposti saavutettava yhteistoiminta-asioiden neuvontapalvelu,
4. henkilöstörahastojen valvontamaksun ja muun maksurasituksen vaikutuksia seurataan erityisesti pk-yritysten kannalta,
5. uudistuksesta tehdään määräajan kuluttua jälkiarviointi.

1. Laki yhteistoiminta-asiamiehestä annetun lain kumoamisesta

1 §

-

2 §

-

2. Laki yhteistoimintalain muuttamisesta

29 § Henkilöstön hallintoedustus

-

43 § Valvonta

-

46 § Rangaistussäännökset

-

3. Laki yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisön laajuisissa yritysryhmissä annetun lain 48 §:n muuttamisesta

48 § Valvonta

-

4. Laki henkilöstöeduksesta eurooppayhtiössä ja eurooppaosuuskunnassa sekä työnantajavelvoitteista ja henkilöstöeduksesta rajat ylittävissä yritysjärjestelyissä annetun lain 37 §:n muuttamisesta

37 § Valvonta

-

5. Laki henkilöstörahastolain muuttamisesta

13 § Rekisteröinti-ilmoitus

-

14 § Rekisteröinti

-

32 § Ilmoitus henkilöstörahastoerien määräytymisperusteista ja niiden muutoksista

-

38 § Palkkio-osuuden siirtäminen henkilöstörahastoon

-

56 § Purkamisperusteet

-

57 § Selvityksen toimittajat ja selvitysmenettely

-

58 § Varojen jako

-

63 § Valvonta

-

63 a § Toimivaltuudet henkilöstörahastojen valvonnassa

-

65 § Valvontamaksu

-

6. Laki Patentti- ja rekisterihallituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

3 §

-

7. Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta

13 § Toimintaohjeen ja kehotuksen antaminen

-

17 § Asian käsittely

-

8. Laki henkilöstörahaston valvontamaksusta

1 § Tarkoitus ja soveltamisala

-

2 § Henkilöstörahaston valvontamaksu

-

3 § Toimivaltainen viranomainen

-

4 § Valvontamaksun suorittaminen

-

5 § Oikaisu maksuvelvollisen hyväksi

-

6 § Oikaisu maksunsaajan hyväksi

-

7 § Muutoksenhaku

-

8 § Valvontamaksun perintä

-

9 § Tietojenantovelvollisuus

-

10 § Valvontamaksun enimmäismäärän tarkastaminen

-

Ropponen Jukka
Erikoiskaupan liitto Etu ry